

בטוחות מסוכנות הם אלה שתופסים את סיכוי הבריאות במקום העבודה כמדאיגים. **הסיבות להבדלים בתפיסת סיכוי בריאות** החוקרים הניחו שהסיבה העיקרית להבדלי התפיסה המגדרית היא התפקידים החברתיים שגברים ונשים ממלאים בפעילותם היומיומית. האחריות החברתית של נשים מאופיינת בפעילות יומיומית בתחום משק הבית: גידול ילדים, דאגה לבריאותם וניהול משק הבית. האחריות החברתית של גברים נתפסת כאחריות לפרנסת המשפחה ולמעורבות בתחום העסקים, הפוליטיקה והמדע.

לסיכום: תפיסת הסיכונים שונה בין גברים ונשים והיא פועל יוצא של מגדר. ההבדלים המגדריים, המשפיעים על תפיסת הסיכונים השונה בין המינים, נובעים מסיכונים אובייקטיביים, מרמת השכלה, מרמת שביעות הרצון מהשכר, ממעמד חברתי, מהצורך בכוח, בשליטה וביציבות, ומתפקידים מגדריים היסטוריים בחברה ובמשפחה.

שנתפסים כמקצועות בסיכון נמוך. תפקידן העיקרי כמטפלות בילדים גורם להן לעבוד במקצועות עם סיכון נמוך יותר.

הסיבות להבדלים בתפיסת סיכוי בטיחות ממצאי מחקר שבחן את ההשפעה המגדרית על תפיסת הבטיחות במקום העבודה העלו שלשים יש תפיסה חיובית על תרומת עמיתיהם לבטיחות. הן העריכו שעמיתיהן ממלאים אחר כללי הבטיחות, דואגים לבטיחותם של אחרים, מעודדים עובדים אחרים לשים לב לכללי הבטיחות ומכוני בטיחות.

תפיסה מגדרית של סיכוי בריאות ♦ ממצאי מחקרים הראו עקביות בנושא דאגה מגדרית לסיכוי בריאות. המחקרים העלו שגברים מודאגים פחות מנשים לגבי סיכוי בריאות שנגרמים על ידי אמצעים טכנולוגיים.

♦ Leoni מניח שהעדפה של נשים עם ילדים לא לעבוד במקצועות שבהם יש סיכונים, כפי שהעלו המחקרים, תואמת את תפיסת הסיכונים שלהן. אלה שבחרים לא לעבוד

סיכוי בטיחות ובריאות בעבודת נשים

העבודה והן קבוצה נחוצה מאוד בגלל כלל האוכלוסייה המתגברת ברחבי אירופה. **מהגרות עבודה** - מגמה הולכת וגוברת שמשפיעה על הבטיחות בתעסוקה של עובדות היא שיעור הגירה של נשים, הקרוב לזה של גברים. עובדות מהגרות עלולות להתמודד עם אפליה כפולה או משולשת וכאשר הן עובדות באופן "לא פורמלי", הן יכולות להיכלל באחת מאותן קטגוריות עובדים פגיעות.

תאונות בעבודה - העובדה שגברים נוטים יותר לחוות תאונות בעבודה, עקב מעורבותם בתחומים שבהם הסיכון לתאונה גבוה יותר, לא השתנתה, ובסך הכול, חלה ירידה בשיעור התאונות עובדות הסובלות מבעיות בריאות הקשורות לעבודה מדווחות לרוב על הפרעות בשרירים ושלד (60%), ו-16% מדווחות על תסמינים של לחץ, דיכאון וחורדה. במחקר של לשכת הסטטיסטיקה האירופית, שבדק את הגורמים והנסיבות לתאונות, היו סוגי הסטייה השכיחים ביותר בקרב נשים - "החלקה, מעידה ונפילה" וגרמו ל-29% מהתאונות הקשות בשנת 2005. ל"תנועת גוף תחת לחץ פיזי" היו 21%.

בעיות שלד-שריר וסטריס - בעיות אלו נותרות נחלתן של הנשים בעבודה יותר מאשר של הגברים. אינטראקציה ביניהם עלולה אף להחמיר את הבעיה. הסיכונים הבריאותיים-תעסוקתיים של עובדות נוטים להתמקד בחשיפתן לסכנות פיזיות וארגונומיות, כמו גם הפחדות או אפליה בעבודה.

השפעות על היריון ופוריות - עדויות מדעיות מראות כי יותר ויותר כימיקלים תעשייתיים, המכונים תרכובות משבשות אנדוקריניות (EDC), יכולים להשפיע רבות על העובדות ולפעול על הצאצאים, בייחוד אם החשיפה מתרחשת במהלך התפתחות העובר. נשים נוערות שנחשפו נמצאות בסיכון גבוה יותר לפתח בעיות פוריות, גיל התגברות מוקדם וסרטן שד.

לסיכום: אף על פי ששילוב מגדרי הוא בעדיפות מבחינת המדיניות, הקשר הישיר והעקיף של הנושא לבריאות בתעסוקה מצומצם. שיפור בטיחות ובריאות תעסוקתית של נשים צריך להיות מטופל בצמוד לבעיות אפליה רחבות יותר בעבודה ובחברה, והפעולות לשוויון בעבודה צרכות לכלול גם את נושאי הבטיחות והבריאות של נשים בעבודה.

משיכת נשים לעבודה, כמו גם שילובן ושימוח בשוק העבודה, נחשבות ל"לכללה חכמה". **במדינות מתועשות, נשים עוקפות גברים בלימודי תואר שלישי, בעוד שבמדינות מתפתחות רבות הן הגיעו לשוויון בחינוך העל-יסודי. שיאה של תעסוקת הנשים היה במהלך מלחמות העולם.**

שיעור תעסוקה ממוצע של נשים: בסקר תנאי העבודה האירופי נמצא שיעור תעסוקה ממוצע של 58.2% בקרב נשים באיחוד האירופי - נתון נמוך משמעותית, לעומת 70.1% שנצפו אצל גברים. בין השנים 1996 ל-2011 הצטמצם הפער בין שיעורי התעסוקה של הגברים לעומת הנשים.

ישראל בהשוואה לעולם בשנת 2019 מספר המשתתפים בכוח העבודה בקרב בני 15 ומעלה היה 4.124 מיליון נפש.

בהשוואה לפי מין, באחוז השתתפות הגברים בכוח העבודה, ישראל ממוקמת באמצע בין מדינות ה-OECD. אחוז השתתפות הנשים בכוח העבודה בישראל גבוה יחסית (59.6%). בישראל ההתפלגות המגדרית שונה מאשר באירופה, בעיקר כתוצאה מאופי ומהרכב האוכלוסייה.

גורמי סיכון כלליים בתעסוקת נשים עבודה במשרה חלקית - בשנת 2008, למרות שיעורים שווים של נשים וגברים המועסקים במשרה מלאה, 73% מהמועסקים במשרה חלקית היו נשים. בשנת 2011, באיחוד האירופי, כמעט שליש (32.1%) מהנשים המועסקות עבדו במשרה חלקית, שיעור גבוה משמעותית משיעור הגברים (9% בהתאמה). משרה חלקית שכיחה ביותר בקרב עובדים מבוגרים (בגילאי 55+) ועובדים צעירים (24-15 שנים).

אפליה תעסוקתית - נשים נוטות יותר לסבול מאפליה במקום העבודה. זה יכול להיות בגלל מגדר, בשילוב עם גיל, מוצא אתני, מוגבלות ונטיית מינית. נשים מהגרות מתמודדות, נוסף על אלה, עם אפליה בגלל מוצא או מעמד.

עובדות צעירות - מחקרים קודמים של ארגון העבודה האירופי הראו שעובדות צעירות עשויות להיות פגיעות יותר ותנאי ההעסקה (למשל קשיים בכניסה לשוק העבודה, חוזים זמניים קצרים) עשויים לגרום להן לזכות לתנאי עבודה גרועים יותר.

נשים מבוגרות נוטות יותר להיכנס לכוח

מסקיפי המגן במידה הקטנה.

סקר, שנערך בשנת 2016, העלה כי רק 29% מהנשאלות השתמשו בצויד מיגון אישי המיועד לנשים, ו-57% אמרו כי צויד המיגון האישי שסופק להן הקשה על עבודתן, כיוון שלא התאים למידתן.

לסיכום: אף כי מחצית מהעולם הן נשים, ואחוז גבוה מהן עוסק במגוון מקצועות המחייבים שימוש בצויד מיגון אישי, עדיין קיימים בשנת 2021 פערים גדולים בהתאמת הצויד למידותיהן. לכן, בעת עדכון תקני צויד מגן אישי, יש להוסיף לממדי הצויד שהיו נהוגים עד כה גם מידות שיתאימו לממדי פנים וגוף של נשים ממוצעות.

להתאים את הכפפה ליד

יותר משנה עברה מאז שפרץ נגיף הקורונה לחייו והציף מחדש נושאים בתחום הבריאות התעסוקתית. צויד מיגון אישי היה אחד הנושאים שארגון הבריאות העולמי הורה מיד להשתמש בו באופן מוגבר לצורך הגנה על צוותי הרפואה ועל בעלי התפקידים התומכים. כיום, עולה מחדש החשש כי צויד מגן אישי (צמ"א), המיועד לשני המינים, אשר אינו מתאים באופן מוחלט לנשים, לא יוכל להגן עליהן באופן מיטבי מפני מחלות מידבקות.

תקנה 6(ג) בתקנות הבטיחות בעבודה (צויד מגן אישי), תשנ"ז-1997, קובעת כי "צויד מגן אישי יותאם, לפי תפקידו וצורתו, לאיבר הגוף של העובד שעליו הוא נועד להגן, וכן לסיכון שאותו הוא נועד למנוע".

סעיף זה מכונן לכך שעל הצויד להיות מותאם למין העובד. במקרים רבים על צויד המיגון האישי מופיעה התווית unisex, האם אכן כך?

הסופרת העיתונאית הבריטית קרוליין קריאדו-פרד (Caroline Criado-Perez) חקרה בספרה INVISIBLE WOMEN (נשים בלתי נראות), טרם המגפה, את התאמת צויד המיגון האישי לנשים. ממצאיה מצביעים, בין השאר, על כך שהתאמת צויד מיגון אישי לנשים היא בעיה נפוצה. 71% מהנשים, שעובדות בתעשייה המחייבת שימוש בצויד מיגון אישי, מציינות כי

הצויד שניתן להן לא מתאים למידות גופן. עוד עולה ממחקרה כי צויד המגן האישי תוכנן ברובו כך שיתאים למידות הגוף הגברי, וכך, גם אם על התווית מסומנת המידה small, הכוונה היא למידה קטנה של גברים, לא של נשים.

קריאדו-פרד מוסיפה שצויד המיגון האישי לא רק שאינו מאפשר עבודה נוחה, אלא למעשה אינו מגן במידת הצורך על העובדת.

עובדי מערכת הבריאות באנגליה מדווחים כי המידה הקטנה ביותר של צויד המיגון גדולה מדי עבור חלק מהעובדות, שמהוות 77% מכוח העבודה, זאת על פי נתוני NHS Digital (National Health Service).

"ראש קטן". ד"ר סאלס /https://twitter.com/arghavan_salles/status

הצויד שניתן להן לא מתאים למידות גופן. עוד עולה ממחקרה כי צויד המגן האישי תוכנן ברובו כך שיתאים למידות הגוף הגברי, וכך, גם אם על התווית מסומנת המידה small, הכוונה היא למידה קטנה של גברים, לא של נשים.

קריאדו-פרד מוסיפה שצויד המיגון האישי לא רק שאינו מאפשר עבודה נוחה, אלא למעשה אינו מגן במידת הצורך על העובדת.

עובדי מערכת הבריאות באנגליה מדווחים כי המידה הקטנה ביותר של צויד המיגון גדולה מדי עבור חלק מהעובדות, שמהוות 77% מכוח העבודה, זאת על פי נתוני NHS Digital (National Health Service).

תפיסת סיכונים ומגדר

בשנים האחרונות קיימת עלייה במודעות לשוני בין המגדרים בהקשר הבטיחותי והבריאותי בעבודה. בדרך כלל, לא נעשתה השוואה במחקרים בין גברים ונשים בנושא זה. כשההתייחסות הייתה לעובדים באופן כללי, הסיכונים של נשים לא הוערכו באופן נכון, לא הוצגו נתונים בקשר אליהן (לגבי פגיעות ומחלות השונות מאלו של גברים), ומדיניות החברות לא כללה התייחסות נאותה לנשים כשונות מגדרית מגברים.

הגדרת תפיסת הסיכון תפיסת סיכון מוגדרת כאופן שבו מעריך היחיד את ההסתברות לנזק או לאובדן הקשור עם פעולה (או אי-פעולה) נתונה. מדובר בהערכה סובייקטיבית, הכוללת בתוכה שני גורמי סיכון: 1. הסתברות של ההתרחשות 2. סדר הגודל של הנזק או של האובדן האפשריים. תפיסת סיכון חשובה משני טעמים: הראשון - הערכה ותפיסה של סיכונים. זהו חלק מתהליך קבלת ההחלטות. מקבל החלטות רציונלי חייב להגדיר סט של יתרונות ולשקול אותם בהשוואה לעלויות ולסיכון. השני - אנשים מגיבים לסיכונים כפי שהם תופסים אותם. אם תפיסתם תהיה לקויה, התמודדותם לא תהיה יעילה.

הגורמים המשפיעים על תפיסת הסיכונים על פי החוקר Leoni (2010) לסיכונים אובייקטיביים (תנאי עבודה, סביבות להיפגע או לחלות במחלות

הקשורות לעבודה) יש השפעה משמעותית על תפיסת סיכונים. הגורמים שמשפיעים על תפיסת עבודה כמסוכנת לבריאות ולבטיחות הם לא רק עובדות פיזיות תובעניות, חשיפה לחומרים מסוכנים וגורמים סביבתיים, אלא גם לחץ נפשי ותנאי עבודה תובעניים מבחינה נפשית (כמו קשר עם לקוחות או חולים).

עוד נמצא, שיש קשר בין רמת השכר ובין תפיסת הבטיחות במקום העבודה. חוסר שביעות רצון מרמת השכר קשור לעלייה בתפיסת הבטיחות במקום העבודה.

Leoni מצא קשר משמעותי בין תפיסת סיכון לבין מגדר, גיל ומבנה משפחתי. הנטייה לתפוס עבודה כמסוכנת לבטיחות ולבריאות עולה כשהעובדים הם בעלי השכלה ונושאים באחריות משפחתית. להורה בודד יש הנטייה הגבוהה ביותר לתפוס את עבודתו כמסוכנת. תפיסת הסיכון עולה ככל שרמת ההשכלה של העובד גבוהה יותר.

אחריות משפחתית משפיעה על העדפה מקצועית החוקרים DeLeire - Levy (2004) מצאו שמגדר ומבנה משפחה יכולים לשמש כמדד לנטייה לעבוד במקצועות שבהם יש שיעור גבוה של תאונות. נמצא שהקבוצה של נשים חד-הוריות עם ילדים מעדיפה יותר מקבוצות אחרות לעבוד במקצועות